

ก การตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติ
อย่างต่อเนื่อง: วิมุตติวิทยาของโบโจ จินจุล
ในพระพุทธศาสนานิกายเซ็นเกาหลี*
(ภาค 2)

.....
ถาปกรณ กำนิตศิริ**
.....

บทคัดย่อ

หลักการทางวิมุตติวิทยาของ โบโจ จินจุล อธิบายว่า ถึงแม้ประสบการณ์แห่งการตื่นรู้ต่อจิตเดิมแท้หรือธรรมชาติที่แท้จริงของตัวตนจะสามารถเกิดขึ้นได้อย่างฉับพลัน แต่ประสบการณ์ดังกล่าวนั้นยังไม่สามารถพัฒนาขึ้นจนกลายเป็นมุมมองของมนุษย์ที่มีต่อปรากฏการณ์ในโลกเชิงประจักษ์ได้อย่างสมบูรณ์ กล่าวคือ ภายใต้บริบทแห่งชีวิตของปุถุชนการคิดแยกแยะยังคงมีผลอย่างต่อเนื่องต่อการดำรงอยู่ของมนุษย์และผลดังกล่าวยังคงไม่สามารถดับสั่นลงได้อย่างฉับพลันภายหลังการตื่นรู้ดังกล่าว ปัญหาดังกล่าวคือ ปัญหาเรื่องช่องว่างระหว่างการรู้และการปฏิบัติ

* บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ปริญญาเอก เรื่อง “วิมุตติวิทยาว่าด้วยการตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องของโบโจ จินจุล”

** อาจารย์ ดร. สาขาวิชาเกาสีศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Email: dr.tony.tao@hotmail.com

วันที่รับบทความ 2 กุมภาพันธ์ 2565 วันที่แก้ไขบทความ 5 พฤษภาคม 2565

วันที่ตอบรับบทความ 26 กรกฎาคม 2565

ได้ดังที่รู้

ด้วยปัญหาดังกล่าวนั้น เป็นเหตุที่ทำให้ปรัชญาของ โบโจ จินูล ให้ความสำคัญกับความจำเป็นที่จะต้องมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความเข้าใจ การคิดแยกแยะเหล่านี้ในฐานะตัวของมันเองและเพื่อถมช่องว่างระหว่างความเข้าใจกับการปฏิบัติ ให้สอดคล้องกัน ดังนั้น “การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง” (Gradual Cultivation) จึงเป็นแนวคิดที่สำคัญในการถมช่องว่างดังกล่าวเพื่อทำให้ประสบการณ์แห่งการตื่นรู้ดังกล่าวกลายมาเป็นมุมมองพื้นฐานของจิตเดิมแท้ได้อย่างสมบูรณ์

คำสำคัญ: จิตเดิมแท้ การคิดแยกแยะ การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง นิกายเซ็น
ฝ่ายเหนือ นิกายเซ็นฝ่ายใต้

Sudden Awakening and Gradual Cultivation: The Soteriology of Bojo Jinul in Korean Zen (Seon) Buddhism* (Part 2)

Thapakorn Kamnerdsiri**

Abstract

According to the soteriological Principle of Bojo Jinul, although the awakening experience of the original mind or the true nature of the self can occur suddenly, such experiences have not yet fully evolved into a complete fundamental human view of empirical phenomena. That is to say, within the context of human life, discriminatory thinking continues to have an effect on human existence, and that effect cannot suddenly be extinguished after such awakening. Such is the problem of the gap between knowing and practicing according to that knowledge.

* This article is a part of the Ph.D.'s dissertation entitled "*The Soteriology of Sudden Awakening and Gradual Cultivation of Bojo Jinul*", Ph.D. program in Philosophy, Department of Philosophy, Faculty of Arts, Chulalongkorn University

** Lecturer in Korean Studies Program, Faculty of Liberal Arts, Thammasat University.

Email : dr.tony.tao@hotmail.com

Received February 2, 2022, Revised May 5, 2022, Accepted July 26, 2022

Due to such problem, Bojo Jinul's philosophy emphasizes the need for continuing practice to understand these discriminative thinking in themselves and to fill the gap between knowing and practice. Therefore, "gradual cultivation" or continuing practice is an important concept for filling such gap in order to complete the awakening experience as a fundamental view of the original mind.

Keywords: Original Mind, Discriminative Thought , Gradual Cultivation, Northern school Zen, Southern School Zen

1. บทนำ¹

ปัญหาเรื่อง “ช่องว่างระหว่างการเรียนรู้และการเป็นได้ดังที่รู้” (The gap between knowing and being) เกิดขึ้นจากความพยายามในการยืนยันหลักการทางวิมุตติวิทยาของโบโจ จินูล บนพื้นฐานของแนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการเกิดขึ้นอย่างฉับพลันของประสบการณ์ในการตื่นรู้ และการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ประสบการณ์ดังกล่าวนั้นกลายมาเป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ได้อย่างสมบูรณ์ นั่นเองคือวิมุตติวิทยา เรื่อง “การตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง” (Sudden Awakening and Gradual Cultivation, Ch. 頓悟漸修 : Dunwu Jian xiu Kr. 돈오점수 : Dono Jeomsu) ของโบโจ จินูล ซึ่งแตกต่างไปจากจารีตทางความคิดกระแสหลักของพระพุทธศาสนานิกายเซ็นในคาบสมุทรเกาหลีในช่วงเวลาดังกล่าวที่สนับสนุนแนวคิดเรื่อง “การปฏิบัติอย่างฉับพลัน” (Sudden Cultivation Ch. 頓悟頓修 : Kr. 돈오돈수 : Don-o Donsu)

ในบทความนี้ ผู้วิจัยมีเป้าหมายในการอภิปรายแนวคิดเรื่อง “การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง” ในทัศนะของ โบโจ จินูล โดยวางอยู่บนการอภิปรายและวิเคราะห์แนวคิดที่สำคัญในสามประการคือ ประการที่หนึ่ง การอภิปรายแนวคิดเรื่อง การปฏิบัติของพระพุทธศาสนานิกายเซ็นฝ่ายเหนือ (The Northern School of Zen) และพระพุทธศาสนานิกายเซ็นฝ่ายใต้ (The Southern School of Zen) ประการที่สอง การวิเคราะห์ประเด็นโต้แย้งของ โบโจ จินูล ที่มีต่อหลักการเรื่อง การปฏิบัติของพระพุทธศาสนานิกายเซ็นกระแสหลักในคาบสมุทรเกาหลี และ ประการที่สามการวิเคราะห์แนวคิดเรื่อง “การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง” อันเป็นพื้นฐานที่สำคัญของหลักการทางวิมุตติวิทยาของโบโจ จินูล

¹ บทความชิ้นนี้เป็นภาคที่สองของบทความวิจัยเรื่อง “แนวคิดเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง วิมุตติวิทยาของ โบโจ จินูล และพระพุทธศาสนานิกายเซ็นเกาหลี”

2. แนวคิดเรื่อง “การปฏิบัติ” ของพระพุทธศาสนานิกายเซ็น

จากการพิจารณาประวัติความคิดของพระพุทธศาสนาในดินแดนจีนช่วงราวคริสต์ศตวรรษที่สี่ ได้ชี้ให้เห็นว่าจารีตความคิดของพระพุทธศาสนาในช่วงเวลาดังกล่าวมุ่งให้ความสำคัญกับการศึกษา วิเคราะห์ ตีความคัมภีร์หรือพระสูตรที่สำคัญ เพื่อเป็นพื้นฐานในการสร้างข้อถกเถียงทางปรัชญาที่ลึกซึ้ง ได้กลายเป็นประเด็นหลักของการวิเคราะห์โต้แย้งในทางพุทธปรัชญา เช่นแนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างหลักการและปรากฏการณ์ (The Relation between Principle and Phenomena, 事事無礙法界) นักวิชาการเช่น สุมาลี มหณรงค์ชัย ได้ชี้ให้เห็นถึงบริบททางความคิดของพระพุทธศาสนาในช่วงเวลาดังกล่าวเอาไว้ที่น่าสนใจว่า

เมื่อท่านโพธิธรรมเดินทางมาสู่ประเทศจีนในราวปี ค.ศ. 520 ปรากฏว่าในเวลานั้น พระพุทธศาสนาในเมืองจีนกำลังอยู่ในยุคของการศึกษาค้นคว้าพระไตรปิฎก มีการเขียน และการแปลตำราทางพระพุทธศาสนาอยู่ทั่วไปมีการสอนและการอธิบายพระอภิธรรม กันอย่างคร่ำเคร่ง บรรยากาศอบอวลไปด้วยความคิดที่เป็นระบบต่าง ๆ รวมทั้งมีความ วุ่นวายในการก่อตั้งสำนักพุทธใหม่ ๆ อยู่เสมอ พุทธศาสนิกให้ความสนใจกับเรื่องเหล่านี้มากกว่าจะหันมาปฏิบัติทางจิตเพื่อมุ่งความหลุดพ้น กล่าวคือ สังคมสังคมพุทธเต็มไปด้วย ทฤษฎีแต่ย่อหย่อนในทางปฏิบัติ

(สุมาลี มหณรงค์ชัย, 2546, หน้า 318)

อย่างไรก็ตามนักวิชาการเช่น Hee Sung Keel ได้ชี้ให้เห็นว่า เมื่อแนวคิดของพระพุทธศาสนานิกายเซ็นที่มุ่งเน้นการให้ความสำคัญกับหลักการเรื่องการปฏิบัติเช่น “การส่งผ่านความจริงแท้แห่งพุทธธรรมจากจิตสู่จิตอันปราศจากคำสอน” หรือการอธิบายแนวคิดเรื่องการบรรลุธรรมในฐานะที่เป็น “การชี้ตรงสู่

จิตของบุคคล ตระหนักถึงธรรมชาติและกลายเป็นพุทธะ” ได้แพร่เข้าสู่ดินแดนจีน จึงถือได้ว่าเป็นช่วงเปลี่ยนผ่านทางจารีตความคิดของพระพุทธศาสนาในดินแดนจีน จากการมุ่งวิเคราะห์ได้แย่งบนพื้นฐานของทัศนะทางอภิปราย มาสู่การชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของคุณค่าในเชิง “วิมุติวิทยา” ของพุทธธรรมคำสอนซึ่งจะปรากฏขึ้นได้แต่เพียงในมิติทางญาณวิทยา กล่าวคือในประสบการณ์เดิมแท้ภายใต้การปฏิบัติของมนุษย์เท่านั้น (Hee, 2012, p. 59)

ในบริบทของพระพุทธศาสนาเกาหลี นอกเหนือไปจากปัญหาเรื่องความขัดแย้งระหว่างพระพุทธศาสนาทั้งสองนิกายดังกล่าวแล้ว ปัญหาความขัดแย้งภายในสำนักคิดของพระพุทธศาสนานิกายเซ็นที่ได้แย่งถึงประเด็นเรื่อง “ความถูกต้องอันเป็นที่สุด” ของหลักการเรื่องการปฏิบัติ ระหว่างแนวคิดเรื่อง “การปฏิบัติอย่างเป็นขั้นเป็นตอน” (Gradual Cultivation) ของนิกายเซ็นฝ่ายเหนือและ “การปฏิบัติอย่างฉับพลัน” (Sudden Cultivation) ของนิกายเซ็นฝ่ายใต้ นับได้ว่าเป็นอีกหนึ่งปัญหาที่สำคัญของพระพุทธศาสนาในคาบสมุทรเกาหลี แต่อย่างไรก็ตาม ในทัศนะของโโบโจ จินูล การถกเถียงและการแสวงหา ความถูกต้องอย่างเป็นที่สุดของหลักการเรื่องการปฏิบัติดังกล่าวนี้กลับมีคุณค่าเป็นรองต่อการแสวงหาวิถีทางที่มนุษย์จะสามารถปฏิบัติได้จริงภายใต้เงื่อนไขของการดำรงชีวิตอยู่ในโลกเชิงประจักษ์ ทัศนะทางปรัชญาของโโบโจ จินูล ที่ดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า คุณค่าของการปฏิบัติในพระพุทธศาสนานั้นอยู่ที่ “การประยุกต์” ข้อดีหรือคุณค่าเหล่านั้นให้พัฒนากลายมาเป็นแบบแผนในการปฏิบัติซึ่ง “ถูกต้อง” และสามารถ “ตอบสนอง” ต่อเงื่อนไขแห่งการดำรงอยู่ของมนุษย์ในโลกเชิงประจักษ์ได้อย่างแท้จริง

3. พระพุทธศาสนานิกายเซ็นสำนักฝ่ายเหนือ: การปฏิบัติอย่างเป็นขั้นเป็นตอนการปฏิบัติแนวคิดเรื่องการปฏิบัติจากมุมมองแห่งสังสารวัฏ

นักวิชาการทางพระพุทธศาสนาสายตะวันออกไกล เช่น Shim Jae Ryong มองว่าจากข้อมูลพื้นฐานทางประวัติศาสตร์ของพระพุทธศาสนานิกายเซ็นชี้ให้

เห็นว่าพระพุทธรูปศาสนานิกายเซ็นสำนักฝ้ายเหนือ หรือ The Northern School of Zen เริ่มมีบทบาทที่สำคัญในหน้าประวัติศาสตร์ของพระพุทธรูปศาสนานิกายเซ็น ในช่วงสมัยราชวงศ์ถังภายใต้แนวคิดของคณาจารย์คนสำคัญกล่าวคือ “ชินเซา” (Shen-hsiu : 605-706 A.D.) ศิษย์เอกคนสำคัญของของสังฆปริณายกองค์ที่ห้าแห่งนิกายเซ็น ผู้ซึ่งได้รับการยอมรับว่าเป็นคณาจารย์คนสำคัญในฐานะผู้ก่อตั้งและเผยแพร่แนวคิดของสำนักเซ็นฝ้ายเหนือดังกล่าว (Shim, 1999, p. 66)

เรื่องราวอัตชีวประวัติของชินเซาได้ปรากฏอยู่ในสูตรของเว่ยหลง (The Sutra of Hui-Neng) ซึ่งกล่าวถึงเหตุการณ์ที่ชินเซาศิษย์เอกคนสำคัญได้แสดงทัศนะและความเข้าใจที่มีต่อพุทธธรรมคำสอนด้วยบทโคลกเรื่องตันโพธิ ซึ่งอุปมาด้วยเรื่อง “ฝุ่นและกระจกเงา” โดยมีใจความที่สำคัญว่า “กายของเรานั้นคือตันโพธิ ใจของเรานั้นคือกระจกใส เราเช็ดมันโดยระมัดระวังในทุก ๆ ชั่วโมง และไม่ยอมให้ฝุ่นละอองลงจับ” (Price & Lam, 1990, p. 70)

จากข้อมูลที่ปรากฏในพระสูตรดังกล่าวอธิบายว่าภายหลังเมื่อสังฆปริณายกได้เห็นโคลกดังกล่าวของชินเซา ท่านจึงได้แสดงข้อวิจารณ์ถึงโคลกของชินเซา ดังกล่าวโดยมีใจความที่สำคัญว่า

โคลกของเจ้าแสดงว่าเจ้ายังไม่ได้รู้แจ้งจิตเดิมแท้ เจ้าได้มาถึง
ประตูแห่งการบรรลุธรรมแล้วเป็นนานแต่กลับมิได้ก้าวข้ามธรณี
ประตูเข้าไป การแสวงหาความตรัสรู้อันสูงสุดด้วยความเข้าใจที่
มีอยู่ในขณะนั้นนั้นยากที่จะสำเร็จได้

(พุทธทาสภิกขุ, 2547, หน้า 25)

ในแง่นี้หากวิเคราะห์ความหมายของข้อวิจารณ์ที่สังฆปริณายกองค์ที่ 5 มีต่อการแสดงทัศนะของชินเซาดังกล่าวจะพบว่าข้อวิจารณ์ดังกล่าวนั้นสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาที่สำคัญของทัศนะทางปรัชญาของชินเซาในสองประเด็นหลักที่สำคัญ กล่าวคือ ในประเด็นแรก ข้อวิจารณ์ดังกล่าวได้ชี้ให้เห็นถึงปัญหาในเรื่องของความเข้าใจของชินเซาที่มีต่อความหมายที่แท้จริงของพุทธธรรมซึ่งยังคงไม่อาจจะ

ถือได้ว่าเป็นความเข้าใจที่ “ถูกต้องอย่างสมบูรณ์” (โคลกของเจ้าแสดงว่าเจ้ายังไม่ได้รู้แจ้งจิตเดิมแท้) และในประการที่สอง ความเข้าใจที่ไม่สมบูรณ์ดังกล่าวนั้นจึงย่อมไม่อาจถือได้ว่าเป็นการปฏิบัติหรือเป็นมรรควิธีที่สมบูรณ์โดยแท้จริง (การแสวงหาความรู้อันสูงสุดด้วยความเข้าใจที่มีอยู่ในขณะนี้นั้นยากที่จะสำเร็จได้)

ข้อวิจารณ์ของสังฆปริณายกดังกล่าวโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นเรื่องความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างมิติทางญาณวิทยาและแนวคิดเรื่องการปฏิบัตินั้นมีลักษณะที่สอดคล้องกับข้อวิจารณ์ของ โบโจ จินูล อย่างมีนัยที่สำคัญ กล่าวคือ ในทัศนะของ โบโจ จินูล ปัญหาที่สำคัญของพระพุทธศาสนานิกายเซ็นฝ่ายเหนือ นั้นคือปัญหาเรื่อง “ความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง” หรือ “ความบิดเบี้ยวในเชิงญาณทัศน์” (Epistemic Distortion) ของสำนักเซ็นฝ่ายเหนือที่มีต่อ “ภววิทยาเดิมแท้แห่งตัวตน” หรือ “จิตเดิมแท้” อันเป็นธรรมชาติพื้นฐานหรือธรรมชาติเดิมแท้ของชีวิต ซึ่งส่งผลสืบเนื่องและก่อให้เกิดปัญหาต่อแนวคิดเรื่องการปฏิบัติของนิกายดังกล่าวอย่างมีนัยที่สำคัญ

ในบทนิพนธ์เรื่อง Excerpts from the Dharma Collection and Special Practice Record with Personal Note โบโจ จินูล ชี้ให้เห็นถึงปัญหาเรื่องความบิดเบี้ยวในเชิงญาณทัศน์ของพระพุทธศาสนานิกายเซ็นฝ่ายเหนือที่มีต่อภววิทยาเดิมแท้แห่งตัวตนด้วยการใช้บทอุปมาเปรียบเปรยเรื่องแก้วมณี โดยมีเนื้อหาที่กล่าวว่า

จิตนั้นประจักษ์กับราวกับมณีซึ่งมีสัณฐานที่กลมเกลี้ยงอย่างสมบูรณ์บริสุทธิ์และใสสะอาดปราศจากสีสันต่าง ๆ ทั้งปวง ธรรมชาติแห่งจิตเดิมแท้นี้ก็เช่นกันต่างวางเปล่าสงบนิ่งและรับรู้ อยู่เสมอโดยเบื้องต้นตัวมันเองจึงปราศจากความแตกต่างใด ๆ ทั้งในความคิดเรื่องดีหรือชั่ว เนื่องด้วยธาตุแท้ของมณีนี้นี้ใสสะอาดเมื่อมันได้ประสบเข้ากับเป้าหมายภายนอกมันจึงสามารถ

สะท้อนสีต่าง ๆ ได้อย่างมากมายอุปมาได้กับจิตที่ เนื้อแท้ของ มันนั้นคือการรับรู้ ในทุกสถานการณ์จึงสามารถแบ่งแยกได้เป็น ความถูก ความผิดความดี ความชั่วอันนำไปสู่พฤติกรรมต่าง ๆ หลากหลาย นี่คือการหมายแห่งการเปลี่ยนแปลง ถึงแม้ว่า สีต่าง ๆ ที่ปรากฏขึ้นนั้นแต่ละสีอาจจะมี ความแตกต่างกันแต่ตัว มณีนีในใสสะอาดนั้นมิได้มีการเปลี่ยนแปลงไปแต่อย่างไร

(Jinul, 1983b, p. 272)

บทอุปมาเรื่องแก้วมณีนีดังกล่าวจะเห็นได้ว่า โบโจ จินูล เทียบเคียง “ความแวววาวกระจ่างใส” (Brightness) อันเป็นเนื้อแท้หรือธรรมชาติเดิมแท้ของ แก้วมณีนีเข้ากับธรรมชาติเดิมแท้หรือจิตเดิมแท้ของมนุษย์อันเป็น “ตัวตนที่แท้จริง” (True Self) ในฐานะที่เป็น “กระแสแห่งการรับรู้” (Awareness, Ch. 知 : Zhi, Kr. 知 : Ji) อันเป็นธรรมชาติแห่งการรับรู้ของมนุษย์ที่ดำรงอยู่ในฐานะที่เป็น “กระแสสำนึก” ซึ่งดำรงอยู่อย่างเป็นธรรมชาติและดำเนินไปอย่างเป็นพลวัตอัน เป็น “เนื้อแท้” ของประสบการณ์ที่มนุษย์มีต่อโลกและสรรพสิ่ง และเทียบเคียง “สีสันท่าง ๆ” (Reflected Colors) ที่สะท้อนปรากฏขึ้นเมื่อแก้วมณีนีไปประสบ เข้ากับแสงสีต่าง ๆ ว่าเป็นกระบวนการ (process) ในการเข้าใจโลกและสรรพสิ่ง ด้วยมุมมองในเชิง “แยกแยะแบ่งแยก” หรือในภาษาของโบโจ จินูล คือ “การคิด แยกแยะในเชิงมโนทัศน์” (Discriminative Thinking, Ch. 念 : nian, Kr. 念 : nyom) อันเป็น “เนื้อหา” ของประสบการณ์ในชีวิตของมนุษย์ปุถุชน (Daily Experience of Ordinary man)

ประเด็นที่สำคัญในบทอุปมาดังกล่าวนั้นคือการชี้ให้เห็นถึง “ความสัมพันธ์” ระหว่าง “ความแวววาวกระจ่างใสอันเป็นเนื้อแท้ของแก้วมณีนีและ “สีสันท่าง ๆ” โดยชี้ว่า แสงสีสันทที่สะท้อนปรากฏขึ้นนั้นโดยแท้จริงก็คือการแสดงตัว (manifest) ของคุณสมบัติแห่งความแวววาวกระจ่างใสของตัวแก้วมณีนี และสีสันทต่าง ๆ ที่สะท้อนปรากฏขึ้นนั้นถึงแม้ว่าจะ “ดูเหมือน” มีความแตกต่างหรือเป็น

“คนละสิ่ง” กัน แต่โดยแท้จริงแล้วสีสันที่สะท้อนปรากฏเหล่านั้นโดยแท้เป็นเพียง การ “แสดงตัว” หรือการปรากฏตัวของความแวววาวของแก้วมณีภายใต้ “เงื่อนไข และปัจจัย” ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปแต่เพียงเท่านั้น ในแง่นี้ทั้งสองสิ่งนั้นโดย “เนื้อแท้” จึงเป็นสิ่งเดียวกัน

ท่าทีของพระพุทธศาสนานิกายเซ็นฝ่ายเหนือที่มุ่งให้ความสำคัญกับการ ปฏิบัติในความหมายที่เป็น “การจัดลบล้าง” หรือ “การกำจัด” ความคิดแยกแยะ เหล่านั้นสะท้อนเห็นถึง “มุมมองในเชิงทวิทัศน์” ของพระพุทธศาสนานิกายเซ็น ฝ่ายเหนือ หรือการเข้าใจ (ที่ผิดพลาด) ว่า ความคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์เหล่านั้น คือ “สิ่งหนึ่ง” ซึ่ง “ปกปิด” หรือ “ครอบคลุม” และ “ขวางกั้น” การปรากฏขึ้นของ “อีกสิ่งหนึ่ง” กล่าวคือ การเข้าใจว่าการคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์คือ “สิ่งหนึ่ง” ซึ่ง “ปกปิด” หรือ “ครอบคลุม” และ “ขวางกั้น” การปรากฏขึ้นของกระแสสำนึก อันบริสุทธิ์อันเป็นธรรมชาติเดิมแท้ของมนุษย์

ในทัศนะของ โบโจ จินจุ การปฏิบัติอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากความเข้าใจ ผิดดังกล่าวดังสะท้อนถึงความผิดพลาดอันสำคัญยิ่งของพระพุทธศาสนานิกายเซ็น ฝ่ายเหนือในสองประการ กล่าวคือ ประการที่หนึ่ง การปฏิบัติในลักษณะดังกล่าว นั้นมีลักษณะที่สะท้อนถึงปัญหาเรื่อง “การยื้อแย่งในตัวเอง” กล่าวคือ การมอง ว่าการปฏิบัติคือ “วิธี” (means) หรือวิธีที่ต้องถูกใช้เพื่อ “ควบคุม” การ “กดข่ม” หรือการ “ขจัดทิ้ง” ซึ่ง “สิ่งหนึ่ง” หรือความคิดแยกแยะในลักษณะต่าง ๆ เพื่อให้ “อีกสิ่งหนึ่ง” หรือ จิตเดิมแท้ หรือกระแสสำนึกอันบริสุทธิ์ได้ปรากฏขึ้น อันเป็น เป้าหมายปลายทางของการปฏิบัติ (end) ในแง่นี้ แนวปฏิบัติในลักษณะดังกล่าว นั้นโดยตัวของมันเองคือการแสดงออกถึงแนวปฏิบัติที่วางอยู่บนฐานความคิดใน เชิงแยกแยะเสียเอง

ประการที่สอง การปฏิบัติที่ยื้อแย่งดังกล่าวย่อมส่งผลสืบเนื่องถึงปัญหา เรื่อง “ผลลัพธ์ของการปฏิบัติ” กล่าวคือ การปฏิบัติที่มุ่งขจัดลบล้างหรือทำลายทิ้ง ซึ่งการคิดแยกแยะทั้งหลายนั้นในมุมหนึ่งคือการสนับสนุนยืนยัน (substantiate)

ความมีแก่นสารสาระของการคิดแยกแยะแยะเหล่านั้นในฐานะที่เป็นสิ่งที่ปิดคลุมจิตเดิมแท้เอาไว้ ทั้งที่โดยความจริงแล้วการคิดแยกแยะเหล่านั้นเป็นเพียงปรากฏการณ์ที่ปราศจากแก่นสารสาระ (Non Substantial) ซึ่งปรากฏขึ้นและดับหายไปภายใต้เงื่อนไขและปัจจัยต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปแต่เพียงเท่านั้น การยืนยันสนับสนุน ความมีแก่นสารสาระของมโนทัศน์เรื่องการแยกแยะแบ่งแยกดังกล่าวนั้น จึงมิใช่การเข้าไต่ความคิดแยกแยะเหล่านั้น “ในแบบที่มันเป็น” ท่าที่ดังกล่าวคือการ *ผูกมัด* มนุษย์ปุถุชนเอาไว้กับทัศนะที่ผิดพลาด แทนที่จะเป็นการช่วย *คลายความยึดมั่น* หรือคลายอุปสรรคในการตื่นรู้ภาววิทยาเดิมแท้แห่งชีวิต

4. พระพุทธศาสนานิกายเซ็นสำนักฝ่ายใต้: การปฏิบัติอย่างฉับพลัน แนวคิดเรื่องการปฏิบัติจากมุมมองแห่งจิตเดิมแท้

นักวิชาการเช่น Shim อธิบายว่า พระพุทธศาสนานิกายเซ็นได้รับการเผยแพร่เข้าสู่คาบสมุทรเกาหลีโดยรับอิทธิพลทางความคิดมาจากแนวคิดของนิกายเซ็นในสายสกุลทางความคิดของนิกายเซ็นฝ่ายใต้เฉพาะอย่างยิ่งจากความคิดของสำนัก Hung Chou School (Shim, 1999) การขยายอิทธิพลทางความคิดของพระพุทธศาสนานิกายเซ็นสำนัก Hung Chou School ในคาบสมุทรเกาหลีช่วงราวคริสต์ศตวรรษที่ 8 ดังกล่าวนั้นกลายเป็นฉนวนเหตุแห่งความขัดแย้งทางความคิดในคาบสมุทรเกาหลี ในสองประการกล่าวคือ ประการแรก ด้วยพื้นฐานแนวคิดของสำนัก Hung chou ที่มุ่งให้ความสำคัญอย่างเป็นที่สุดกับการปฏิบัติธรรมและการบรรลุถึงประสบการณ์แห่งการตื่นรู้อย่างฉับพลัน จึงนำไปสู่การต่อต้านพระพุทธศาสนาฝ่ายเน้นศึกษาคัมภีร์ (Scholastic School) ซึ่งมีคำสอนที่มุ่งให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์พุทธธรรมคำสอนในเชิงทฤษฎีเช่น การวิเคราะห์คำสอนในเชิงอภิปรายที่ซับซ้อน ซึ่งถูกวิจารณ์จากสำนัก Hung Chou ว่า แนวทางดังกล่าวมิสามารถนำพามนุษย์ให้เข้าถึงพุทธธรรมอันแท้จริง

ความขัดแย้งประการที่สองเกิดขึ้นกับการเข้าใจความหมายของ “การปฏิบัติ” ระหว่างสำนัก Hung Chou และนิกายเซ็นฝ่ายเหนือ กล่าวคือ ในขณะที่

ที่นิกายเซ็นฝ่ายเหนือ มองว่า การปฏิบัติคือ “วิธี” หรือ “เครื่องมือ” ที่จะนำไปสู่เป้าหมายแห่งการบรรลุธรรม นิกาย Hung Chou School กลับชี้ให้เห็นถึงความหมายของสมาธิและปรัชญาในฐานะที่เป็น “ภววิทยาเดิมแท้” หรือจิตเดิมแท้ อันเป็นตัวตนที่แท้จริงของมนุษย์กล่าวคือ “สมาธิ” นั้น “คือ” ภาวะแห่งการสงบนิ่งไม่ผันแปร ในขณะที่ “ปรัชญา” นั้น “คือ” ภาวะแห่งการรับรู้อันเป็นธรรมชาติเดิมแท้ การปฏิบัติที่แท้จริงจึงมิใช่ “เครื่องมือ” หรือ “วิธีที่” จะนำไปสู่สภาวะอันบริสุทธ์ แต่การปฏิบัติที่แท้จริงคือ “การเปิดเผย” สภาวะอันบริสุทธ์ซึ่งเป็นธรรมชาติเดิมแท้ให้ปรากฏขึ้นในชีวิตของมนุษย์ปุถุชนนั่นเอง

แต่อย่างไรก็ตามถึงแม้การปฏิบัติของสำนัก Hung Chou จะถือได้ว่าเป็นการปฏิบัติที่แท้จริงหรือการปฏิบัติที่ถูกต้องในทัศนะของ โบโจ จินูล หากแต่ภายใต้โจทย์ทางปรัชญาในการมุ่งแสวงหามรรควิธีแห่งการบรรลุธรรมเพื่อมนุษย์ปุถุชนในโลกเชิงประจักษ์กลับเป็นเงื่อนไขที่สำคัญที่ทำให้การปฏิบัติที่ถูกต้องดังกล่าวนั้นไม่อาจจะสามารถตอบสนองและสอดคล้องไปกับ “ความเป็นจริง” ของชีวิตมนุษย์ได้อย่างสมบูรณ์ ในทัศนะของ โบโจ จินูล “การปฏิบัติที่ถูกต้องสมบูรณ์” คือการปฏิบัติที่วางอยู่บนการสอดคล้องประสานระหว่างความถูกต้องต่อ “ข้อเท็จจริงในเชิงหลักการ” และตอบสนองต่อ “ความเป็นจริงในชีวิต” ของมนุษย์ ในแง่นี้ความหมายของการปฏิบัติที่ “สมบูรณ์” ดังกล่าวของโบโจ จินูล ถูกอธิบายด้วยหลักการเรื่อง “การตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง” (Sudden Awaken and Gradual Cultivation)

5. วิมุติวิทยาว่าด้วยการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง : “กระบวนการ” แห่งการ “ตอบสนอง” ต่อการเกิดขึ้น ของปรากฏการณ์จากมุมมองของจิตเดิมแท้

ด้วยการตระหนักถึงคุณค่าและข้อจำกัดของแนวคิดเรื่องการปฏิบัติทั้งสองประการดังกล่าวจึงเป็นรากฐานทางความคิดที่สำคัญของ โบโจ จินูล สำหรับหลักการเรื่องการปฏิบัติที่สามารถตอบสนองต่อข้อเท็จจริงแห่งพุทธธรรมและ

ต่อเงื่อนไขของมนุษย์ปุถุชนในโลกเชิงประจักษ์ ภายใต้แนวคิดเรื่อง “การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง” หรือ The Concept of Gradual Cultivation ในฐานะที่เป็นการเปิดเผยศักยภาพของจิตเดิมแท้ในการตอบสนองต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา อันเป็นการปรับประยุกต์ “ความรู้” ที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลันในการ “ตอบสนอง” ต่อโลกเชิงประจักษ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างเป็นพลวัต การปฏิบัติในมิตินี้ดังกล่าวนั้นคือการ “ยืนยัน” (Reconfirm) ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นของมนุษย์จาก “มุมมอง” ของจิตเดิมแท้ที่ต้องเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งมุมมองดังกล่าวกลายเป็น “แบบแผน” ของชีวิตได้อย่างสมบูรณ์ โบโจ จินูล อธิบายความหมายของการปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวด้วยบทอุปมาเรื่อง “เด็กทารกและอวัยวะ” ซึ่งปรากฏอยู่ในบทนิพนธ์เรื่อง *Secrets on Cultivating the True Mind* โดยมีใจความที่สำคัญว่า

กระบวนการดังกล่าวนี้อุปมาได้กับการกระบวนการในการเจริญเติบโตของเด็ก นับจากวันแรกที่ได้ถือกำเนิดขึ้นมาทารกเหล่านั้นจากวันแรกเกิดเด็กนั้นประกอบไปด้วยอวัยวะในทุกประการเหมือนกับทุกคน (ผู้ใหญ่ทุกคน-ผู้แปล) หากแต่ความแข็งแรงของอวัยวะเหล่านั้นยังมิได้ถูกพัฒนาขึ้น อย่างสมบูรณ์ มันจะต้องใช้เวลาหลายเดือนหลายปีซึ่งจะทำให้เด็กเหล่านั้นในท้ายที่สุดจึงได้กลายเป็น ผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์

(Jinul, 1983c, p. 145)

ในบทอุปมาดังกล่าว โบโจ จินูล ชี้ให้เห็นว่า เด็กนั้นโดยแรกเกิดล้วน “มี” อวัยวะครบถ้วน ทุกประการเท่ากับผู้ใหญ่หากแต่สิ่งที่เด็กเหล่านั้นแตกต่างไปจากผู้ใหญ่คือ อวัยวะเหล่านั้นยังคง “ไม่สามารถ” ใช้งานได้เช่นเดียวกับที่ผู้ใหญ่สามารถทำได้ กล่าวคือเด็กทารกเหล่านั้น “มี” แขนเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ หากแต่แขนของเด็กทารกนั้นยัง “ไม่สามารถ” ยกแห่งหินหนักได้เหมือนที่ผู้ใหญ่สามารถทำได้ เนื่องจากเพราะเหตุว่าแขนหรือกล้ามเนื้อของเด็กทารกนั้นยังมิได้ถูกพัฒนาให้แข็งแรงพอ

ประเด็นหลักที่สำคัญของบทอุปมาดังกล่าวคือ การชี้ให้เห็นว่าความแตกต่างระหว่างผู้ใหญ่และเด็กนั้นมิได้อยู่ที่เรื่องการมีหรือไม่มีอวัยวะดังกล่าว หากแต่เป็นเรื่องของ “ความสามารถ” ในการ “ใช้” อวัยวะเหล่านั้น ซึ่งยังคงต้องได้รับ “การพัฒนา” อย่างต่อเนื่องในฐานะที่เป็น “การปรับใช้” ความ “แข็งแกร่ง” ของมัดกล้ามเนื้อที่ถูกพัฒนาเพิ่มขึ้นเพื่อตอบสนองต่อน้ำหนักของแท่งหิน จนวันหนึ่งความแข็งแกร่งของมัดกล้ามเนื้อเหล่านั้นจะถูกพัฒนาขึ้นได้อย่างสมบูรณ์ “การปรับใช้” ในความหมายดังกล่าวคือ “การพัฒนา” สิ่งซึ่งมีอยู่แล้วอย่างสมำเสมอ เพื่อให้มี “คุณภาพ” ที่สมบูรณ์ขึ้น เช่น การพัฒนาฝึกฝนความเข้มแข็งของมัดกล้ามเนื้อทุกมัดที่จนสามารถตอบสนองต่อสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างสมบูรณ์

การเข้าใจความหมายของการปฏิบัติดังที่กล่าวมาข้างต้น นำไปสู่การวิเคราะห์ความหมายของประเด็นเรื่อง “ความต่อเนื่อง” ที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับหลักการเรื่องการปฏิบัติอย่างมีนัยที่สำคัญ กล่าวคือหากพิจารณาว่า การปฏิบัติในทัศนะของ โบโจ จินูล มีความหมายถึงการพัฒนาหรือการปรับใช้มุมมองแห่งจิตเดิมแท้เพื่อตอบสนองต่อโลกเชิงประจักษ์ที่เปลี่ยนแปลง ความหมายดังกล่าวย่อมสะท้อนให้เห็นว่า การปฏิบัติในทัศนะของ โบโจ จินูล มีลักษณะที่เป็น “กระบวนการ” (process) ที่ต้องเกิดขึ้น “อย่างต่อเนื่อง” ภายในชีวิตของมนุษย์ปุถุชนในโลกเชิงประจักษ์ ในแง่นี้ถึงแม้ประเด็นเรื่องความต่อเนื่องดังกล่าวนั้นโดยพื้นฐานจะสะท้อนถึงมิติในเชิงเวลา (Temporal Dimension) กล่าวคือการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องซึ่งทอดยาวผ่านระยะเวลา หากแต่การวิเคราะห์ว่าการปฏิบัติคือการปรับประยุกต์ใช้มุมมองของจิตเดิมแท้ต่อโลกปรากฏ การณ์ทำให้เห็นว่าแนวคิดเรื่องความต่อเนื่องดังกล่าวนั้นได้รับการอธิบายในฐานะที่เป็น “ความสม่ำเสมอ” (regularity) ของการปฏิบัติ กล่าวคือ “การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง” (gradual cultivation) มีความหมายถึง “ความสม่ำเสมอของการปฏิบัติ” นั้นเอง

จากการอธิบายดังกล่าวได้ชี้ให้เห็นว่าแนวคิดเรื่องการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องของ โบโจ จินูล จึงสามารถเข้าใจได้ในฐานะที่เป็นกระบวนการในการ “จัดการ” กับความคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ที่ยังคงเกิดขึ้นในชีวิตของมนุษย์ ในฐานะ

ที่เป็นกระบวนการในการ “ปรับใช้” มุมมองแห่งจิตเดิมแท้ อันเป็นภววิทยาพื้นฐานของมนุษย์ (Ontological Condition of Human Being) ที่ยังคงดำรงอยู่ในฐานะที่เป็นกระแสแห่งการรับรู้อันบริสุทธิ์ในการตอบสนองต่อปรากฏการณ์ในโลกเชิงประจักษ์ที่เกิดขึ้น ในฐานะที่เป็นการ “ย้ำยืนยัน” (Reconfirm) ความหมายที่แท้จริงของการคิดแยกแยะอันปราศจากแก่นสาระจากมุมมองของจิตเดิมแท้ อันเป็นกระบวนการซึ่งดำเนินไปอย่าง “สม่ำเสมอ” ภายในชีวิตของมนุษย์ซึ่งยังคงถูกทำลายด้วยสถานการณ์เชิงประจักษ์ที่เปลี่ยนแปลงไป การปรับใช้และการประยุกต์ใช้มุมมองของจิตเดิมแท้หรือการตื่นรู้ที่เกิดขึ้นต่อสถานการณ์ที่ผันแปรไป เพื่อให้มุมมองดังกล่าวได้กลายมาเป็นเนื้อหาของประสบการณ์ในชีวิตของมนุษย์ได้อย่างสมบูรณ์นั่นเอง

ด้วยความเข้าใจเช่นนี้ “การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง” ในทัศนะของ โปโล จินูล จึงกลายเป็นกระบวนการในการ “ลดช่องว่างแห่งโอกาส” ของความความเป็นจริงแห่งการปฏิบัติให้มีขอบเขตที่แคบลง จนกลายเป็น “การปฏิบัติที่เป็นจริงในโลกเชิงประจักษ์” ภายใต้กระบวนการดังกล่าว “การปฏิบัติ” จึงเป็นการ “เปิดเผย” ความหมายที่แท้จริงของธรรมชาติเดิมแท้ของโลกปรากฏการณ์และธรรมชาติเดิมแท้มนุษย์ให้ปรากฏขึ้นภายในประสบการณ์ของมนุษย์ กล่าวคือ ภายใต้กระบวนการในการพัฒนาการตอบสนองของจิตเดิมแท้ที่มีต่อโลกปรากฏการณ์ที่ยังมีความเข้มแข็งมากขึ้น นั้นได้ส่งผลให้การปรากฏขึ้นของความคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ที่มนุษย์มีต่อโลกปรากฏการณ์จึงยิ่งบรรเทาเบาบางลง และในทางกลับกันภายใต้กระบวนการในการพัฒนาการตอบสนองของจิตเดิมแท้ที่มีต่อความคิดแยกแยะในเชิงมโนทัศน์ที่ยังเข้มแข็งขึ้น ย่อมทำให้ความเป็นจริงได้ของการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับความจริงของโลกประจักษ์จึงยิ่งปรากฏขึ้นได้อย่างสมบูรณ์ ในแง่นี้ “ช่องว่างการรู้และการเป็นได้ดังที่รู้” จึงถูกบรรเทาลงภายใต้กระบวนการใน “การพัฒนาความเข้มแข็ง” ของจิตเดิมแท้ให้ปรากฏขึ้นโดยสอดคล้องอย่างเป็นธรรมชาติไปกับการดำเนินชีวิตในโลกเชิงประจักษ์ของมนุษย์ซึ่งเป็นความหมายของ “การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง” ในทัศนะของ โปโล จินูล นั่นเอง

ภายใต้ข้อเท็จจริงดังกล่าวในชีวิตของมนุษย์จึงเป็นพื้นฐานทางความคิดอันสำคัญที่ทำให้ โบโจ จินูล เห็นว่า “การปฏิบัติ” จึงยังคงต้องปรากฏขึ้นในฐานะที่เป็นกระบวนการที่ยังคงต้องดำเนินไป อย่างต่อเนื่อง เพื่อ “ลด” ช่องว่างระหว่างการรู้และการปฏิบัติได้ดังที่รู้ จนในท้ายที่สุดเมื่อ “กระแสแห่งการรับรู้อันบริสุทธิ์” ได้กลายมาเป็น “เนื้อหา” ของประสบการณ์ในการรับรู้โลกและสรรพสิ่งของมนุษย์ได้อย่างสมบูรณ์ กล่าวคือ จนกระทั่งเมื่อถึงจุดซึ่งมนุษย์สามารถ “เป็นอิสระจากการคิด แต่ยังคงรับรู้อยู่ตลอดเวลา” เมื่อนั้นเอง ที่ช่องว่างระหว่างการรู้และการปฏิบัติได้ดังที่รู้ได้ “ถูกถมจนเต็ม” อย่างสมบูรณ์ และการปรากฏขึ้นของสภาวะดังกล่าวเช่นนั้นคือ พื้นฐานของชีวิตที่สมบูรณ์หรือชีวิต ที่ยังคงดำรงอยู่ “ภายในโลก” โดยมีได้ “ปฏิเสธโลก” แต่ในขณะที่เดียวกันก็มีได้ “ถูกเหนี่ยวรั้งไปตาม โลก” เช่นกัน

ความเข้าใจดังกล่าวได้ชี้ให้เห็นว่าโลกทัศน์ของ โบโจ จินูล ที่มีต่อชีวิตของมนุษย์จึงมิใช่โลกทัศน์ใน การปฏิเสธการดำรงอยู่ของความคิดแยกแยะหรือการแปลกแยกตัวออกการดำรงอยู่ท่ามกลางโลกเชิง ประจักษ์เปลี่ยนแปลงหากแต่ในทางกลับกัน ชีวิตของมนุษย์คือการยอมรับและเข้าใจความเป็นจริง ของตัวตนโลกและสรรพสิ่งจากมุมมองของจิตเดิมแท้เพื่อเป็นการเข้าใจตัวตนโลกและสรรพสิ่ง “ในแบบที่มันเป็น” ซึ่งเป็นการสะท้อนความหมายที่แท้จริง ของสรรพสิ่งให้ปรากฏขึ้นภายในประสบการณ์แห่งการรับรู้ของมนุษย์ ในแง่นี้ตัวตนโลกและสรรพสิ่ง จึงดำรงอยู่อย่างประสานเข้ากันภายใต้ความสัมพันธ์ที่สมบูรณ์ เช่นบทกวีโบราณที่ โบโจ จินูล ได้ กล่าวถึงในบทนิพนธ์เรื่อง *Straight Talk on True Mind* ซึ่งกล่าวว่า

จิตหมุนเวียนวนไประหว่างสรรพสิ่งที่หลากหลาย ในการ
หมุนเวียนวน นั้นพลังที่แท้จริงของมันได้ถูกซ่อนแฝง ถ้ามนุษย์
ได้ดำเนินตามกระแสเหล่านั้นโดยตระหนักถึงธรรมชาติ มันจัก
ไม่มีทั้งความยินดีและทุกข์ระทม

6. บทสรุป

จากการศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเรื่องการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจากการตื่นรู้อย่างฉับพลัน ซึ่งเป็นประเด็นหลักของบทความวิจัยชิ้นนี้ จะเห็นได้ว่า ในทัศนะของโบโจ จินูล นั้น ด้วยเหตุที่มนุษย์นั้นยังคงไม่สามารถทำให้ความเข้าใจหรือ “การตื่นรู้” ที่เกิดขึ้นนั้นกลายมาเป็น “เนื้อหา” ของประสบการณ์ในการรับรู้โลกและสรรพสิ่งได้อย่างสมบูรณ์ทันที ดังนั้นภายใต้เงื่อนไขดังกล่าว การปฏิบัติซึ่งต้องเกิดขึ้นโดยสืบเนื่องจากการตื่นรู้อย่างฉับพลันนั้นจึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นในฐานะที่เป็นกระบวนการในการทำให้ความเข้าใจดังกล่าวนั้นได้กลายมาเป็นเนื้อหาแห่งประสบการณ์ในการรับรู้โลกและสรรพสิ่งได้อย่างสมบูรณ์

“การปฏิบัติ” ที่เกิดขึ้นโดยสืบเนื่องต่อจากการตื่นรู้อย่างฉับพลันที่มนุษย์มีต่อ ความหมายที่แท้จริงของจิตเดิมแท้นั้น จึงทำให้การปฏิบัติในบริบทดังกล่าวสะท้อนความหมายถึงการ “พัฒนา” ภาววิทยาเดิมแท้ของมนุษย์ในฐานะที่เป็นกระแสแห่งการรับรู้อันบริสุทธิ์ที่มีความเข้มแข็งในการตอบสนองต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงในโลกเชิงประจักษ์ ในฐานะที่เป็นการ “ย้ำยืนยัน” (Reconfirm/ Reaffirm) ที่มนุษย์มีต่อโลกปรากฏการณ์จากมุมมองของจิตเดิมแท้ อันเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่าง “สม่ำเสมอ” ในแง่ “ความสม่ำเสมอ” ของการปฏิบัติ จึงเป็นจุดเชื่อมโยงที่สำคัญในแนวคิดเรื่องการปฏิบัติของ โบโจ จินูล ในฐานะที่เป็นกระบวนการในการลดช่องว่างแห่ง “โอกาส” ในความความเป็นจริงได้ของการปฏิบัติให้มีขอบเขตที่แคบลงจนกระทั่งในท้ายที่สุดจึงได้ปรากฏขึ้นเป็น “การปฏิบัติที่เป็นจริงในโลกเชิงประจักษ์”

ภายใต้ ทัศนะดังกล่าวนี้จึงเห็นได้ว่าแนวคิดทางวิมุติวิทยาของโบโจ จินูล นั้นจึงวางอยู่บนการให้ความสำคัญ กับแนวคิดเรื่องการตื่นรู้อย่างฉับพลันในฐานะที่เป็นพื้นฐานของการปฏิบัติที่แท้จริง และในทางกลับกัน การปฏิบัติที่แท้จริงนั้นก็คือการปรากฏขึ้นของการตื่นรู้ดังกล่าวภายในการดำรงชีวิตอยู่ในโลกเชิงประจักษ์ของมนุษย์ ความสมบูรณ์แห่งชีวิตจึงวางอยู่บนการสอดประสานกันอย่างสมบูรณ์ของวิมุติวิทยาในฐานะที่เป็นการตื่นรู้อย่างฉับพลันและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องนี้เอง

ในแง่ข้อเสนอทางปรัชญาของโบโจ จินุล ในการแสวงหามรรควิธีแห่งการบรรลุธรรมซึ่งสามารถ ปรากฏขึ้นจริงในชีวิตของมนุษย์ในโลกเชิงประจักษ์นั้น กลับเป็นการ “ดิ่งสติ” ของคณาจารย์ในสำนัก นิกายต่าง ๆ ให้กลับไปไตร่ตรองถึงพุทธประสงค์อันแท้จริงในการสั่งสอนและส่งมอบธรรมเพื่อประโยชน์อันจักต้องถูกทำให้บังเกิดขึ้นจริงในประสบการณ์ของมนุษย์ มิใช่เป็นเพียงเพื่อ “การถกเถียงในเชิงปัญญา” แต่เพียงเท่านั้นเอง

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

พุทธทาสภิกขุ. (2547). สุตระของเว่ยหลาง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ สุขภาพใจ.
 สุวรรณ, ส. (2534). ภูมิปัญญาวิชาเซ็น บทวิเคราะห์คำสอนปรมาจารย์โตเกน.
 กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สยาม.

ภาษาอังกฤษ

Buswell Jr, R. E. (1983). *The Korean Approach to Zen: The Collected Works of Chinul*. Hawaii: University of Hawaii Press.
 Hee, S. K. (2012). *Chinul The Founder of Korean Son Tradition*. California: Jain Publisher.
 Jinul, B. (1983a). *Encouragement to Practice: The Compact of the Samadhi and Prajna Community [勸修定慧結社文]* (R. E. Buswell Jr, Trans.). Honolulu: University of Hawaii Press.
 Jinul, B. (1983b). *Excerpts from the Dharma Collection and Special Practice Record with Personal Notes [法集別行錄節要並入私記]* (R. E. Buswell Jr, Trans.). Honolulu: University of Hawaii Press.

- Jinul, B. (1983c). *Secrets on Cultivating the True Mind* [修心訣] (R. E. Buswell Jr, Trans.). Honolulu: University of Hawaii Press.
- Jinul, B. (1983d). *Straight Talk on True Mind* [真心直說] (R. E. Buswell Jr, Trans.). Honolulu: University of Hawaii Press.
- Price, A. F., & Lam, W. M. (1990). *The Diamond Sutra and the Sutra of Hui-Neng*. Boston: Shambhala Publications.
- Shim, J.-r. (1999). *Korean Buddhist Tradition and Transformation*. Seoul: Jimoondang Publish Company.